

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1968

42145

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΔΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πριν ξημερώσει, ὁ Ἀγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τὴ σκηνὴ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἀνάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στὴ σκηνή μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρθω. Ἀλλά, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο,
τὸ λαμπρό, ποῦ μεσοῦρανα τρέμει
στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά ;
Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐρίππο αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἀγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἔδῶ στὴ σκηνὴ σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο
 κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
 ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τὸν ζηλεύω.
 Δὲ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στὶς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὰ ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως εἶν' ἐπικίνδυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκές
 μὰ ἂν σκοντάψουν στὰ ἐνάντια, πικραίνουν.
 Πότε τὰ σφάλματά μας στοὺς θεοὺς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα, 25
 κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλὲς
 καὶ δυσάρεστες γνῶμες τὴν τρώγουν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μὴν τὰ λές· δέ σε γέννησ' ὁ Ἄτρεας
 νᾶχεις ὅλα τῆς ζωῆς τάγαθά. 30

Σὰ θνητὸς ποὺ εἶσαι θᾶχεις χαρά,
 μὰ καὶ λύπη. Κι ἐσύ ἂν δὲν τὸ θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλές τέτοιες εἶναι.

Μὰ ἐσύ ἀνάφτεις τοῦ λύχνου τὸ φῶς
 καὶ τὸ γράμμα σου γράφεις αὐτό, 35

ποὺ στὰ χέρια σου ἀκόμα βαστᾶς,
 μὰ καὶ πάλι ὅσα γράφεις τὰ σβήνεις,

τὸ σφραγίζεις καὶ πάλι τ' ἀνοίγεις,
 ρίχνεις τὸ πινακίδι σου χάμω

καὶ χλωρὸ δάκρυ χύνεις,
 καὶ καμιὰ ἀμφιβολία δὲν ἀφήνεις

πὸς δὲ βρίσκεσαι πιά στὰ καλά σου.

Τί'ναι ὁ πόνος σου ; τί'ναι ; γιὰ πῆς μου.

Θὰ τὸ πεῖς σ' ἀγαθὸ καὶ πιστὸν ἀνθρωπὸ σου : 45

στὴ γυναῖκα σου τότε ὁ Τυνδάραος

μὲ εἶχε στείλει προικιὸ τῆς

καὶ πιστὸ σύνοδό τῆς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεστιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοῖβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὀμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, πού γιά ταίρι τους τή ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖες φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικό
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε.
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραιος 55
 πῶς νὰ τὴ δώσει ἢ ὄχι δίχως μπέρδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξὺ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιά τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροὶ
 καὶ στοῦ βωμοῦ τίς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρα τους : 60
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλνοῦν 65
 τὴ χώρα του ὅμοια, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη.
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάραιος
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιά νὰ διαλέξει ἓνα γαμπρόν,
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς 70
 θ'ἄφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο
 διαλέγει, πού νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης πού τίς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθερὴ, λαμπρὸς
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λοῦσο βάρβαρο,
 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ 75
 καὶ τὴν ἀρπάξει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἴδας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, στὴν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιούς ὄρκους τοῦ Τυνδάραιου μαρτυριά,
 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν. 80

Λοιπὸν ἄρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουῖν
 ἐδῶ μὲς στήν Αὐλίδα τῇ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγό, ποῦ εἶμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τῶχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὄλος ὁ στρατὸς ἐδῶ
 μὲς στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξιδευτοί.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου Ἰφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τὴ θυσία αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγὼ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τᾶκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πῶς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιά
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στὴ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πῶς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὅλους τὴν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγὼ, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλὰ,
 τ'ἀλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 ποῦ εἶδες νανοιγοκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιά καὶ πήγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τὶς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι στὴ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὄλο μου τό σπίτι πάντοτε πιστός.

Ἄναπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μὲ γλῶσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ τῆς Λήδας βλαστάρι, σοῦ στέλνω
νέα γραφή κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
νὰ μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας ποὺ χάνει τὴ νύφη
δὲ θανάψει βαριά θυμωμένος 125
πρὸς ἐσὲ καὶ στὸ ταίρι σου ; Αὐτὸ
φοβερὸ εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ψ' Ἀχιλλέα μόνο τῶνομα βγῆκε,
μὰ γιὰ γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
τὸ τί κάνουμε, οὔδὲ πῶχω τάξει 130
μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ νὰ τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
ποὺ ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
νὰ τὴ δώσεις στὸ γιὸ τῆς θεᾶς,
στοὺς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρι τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου!
Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρειά.
Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
τὰ γεράματα νίκα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρύσες,
γλυκὸς ὕπνος νά μὴ σέ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νά φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ δὰ ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
πού θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

145

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπή πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιὲς τῶν ἀλόγων νάδράξεις, καὶ πίσω
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανὰ γύρισέ την.

150

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἡ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἡ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγιδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ
φύλαξέ την. Καὶ πήγαινε· ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιου
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

155

Βόηθησέ με στὰ βάσανα πῶχω.

160

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νά ζήσει εὐτυχής.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεῖς.

Ὁ γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στὴ σκηνή του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Έρχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιὲς Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), πού
ἀπαρτίζουν τὸ Χορό. Ἀρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερὸ ἀκρογιάλι

165

τὸ στενορρέματο Εὐριπο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερά τῆ θρέφου
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἡ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσοῦλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὀμορφιάς αὐτῆ.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλσους τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἄρματωμένους Ἕλληνας. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιό κι αὐτὸν τοῦ Τελαμώνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἄγγονι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα — καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολὺπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστή, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιὸν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὄλους περνάει στὴν ὀμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τ' ἀνάθρεμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γένηνα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἀμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τὴ μᾶστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόςτιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυὸ, τᾶπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,

πάντα κοντά στ' άμάξι και δίπλα στους τροχούς. 230

Στροφή 2

Είδα κι έθαύμασα άμετρα καράβια, τὰ γυναίκεια
τὰ μάτια μου δέ χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν. 235

Πενήντα πλοία πολεμικά πρὸς τὸ δεξι τὸ μέρος 235
ὁ Ἄχιλλέας τὰ κυβερνᾷ, τῶν Μυρμιδόνων ἄρῃς.
Στὶς πλώρες των ἀγάλματα χρυσὰ ἔχουν Νεραΐδων,
στὶς πρύμνες τὴ σημαία τ' Ἄχιλλεϊκοῦ στρατοῦ. 240

Ἄντιστροφή 2

Κοντὰ τους πλοία Ἄργίτικα στέκονταν ἄλλα τόσα,
πού οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ τὰ κυβερνοῦν, ὁ γιὸς τοῦ Μηκιστέα
ὁ Εὐρύαλος, κι ὁ Στένελος ὁ γιὸς τοῦ Καπανέα. 245

Κατόπι τοῦ Θησέα ὁ γιὸς μ' ἐξήντα πλοία, πῶχει
σ' άμάξι μ' ἄτια φτερωτὰ τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, πού δίνει 250
στοὺς ναῦτες ἡ θωριά της ἐλπίδα και χαρά.

Στροφή 3

Εἶδαμε και τῶν Βοιωτῶν πενήντα πλοία πού εἶχαν
στῆς πρύμνης των τὰ κρόκορφα σημαδιακὸ στολίδι· 255
τὸν Κάδμο αὐτὸ παράσταινε, πού ἐκράτει χρυσὸ δράκο.

Εἶχαν τὸν ἥρωα Λήϊτον ἐκεῖνα γιὰ ἀρχηγὸ τους. 260
Κι ἀπὸ τὸ Θρόνιο τὰκουστὸ κίνησε ὁ γιὸς τοῦ Οἰλέα
καὶ φτάνει μ' ἄλλα τόσα καράβια Λοκρικὰ . . .

Ἄντιστροφή 3

Φέρνει κι άπ' τὴν Κυκλώπεια Μυκῆνα ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα 265
σ' ἑκατὸ πλοία στρατὸν πολὺ (κι ἔχει συναρχηγὸ του
τὸ φίλο του Ἄδραστο)· γι' αὐτὴ νά ἐκδικηθεῖ ἡ Ἑλλάδα,

πού ἄφησε τὰ παλάτια της γιὰ γάμο βάρβαρο. Εἶδα 270
και τὴ σημαία τοῦ Νέστορα τῆς Πύλου ὀρθὴ στὴν πρύμνη,
πού εἶχε μὲ πόδια ταύρου τὸν ποταμὸ Ἄλφειο . . . 275

Ἐπωδὸς

Μὲ τὸ Γουνέα ὡς ἀρχηγὸ τῶν Αἰνιάνων ἦταν
δώδεκα πλοία· και σιμὰ τῆς Ἡλιδας οἱ ἀρχόντοι· 280

Ἐπειοὺς τοὺς ἔλεγε ὁ στρατὸς· τὸν Εὐρυτο εἶχαν πρῶτο.
Κι ὁ Μέγης τοῦ Φιλέα ὁ γιὸς, ἀπὸ τὶς Ἐχινάδες, 285
τὰ κακοζύγωτα νησιά, τῶν Τάφιων κυβερνοῦσε
τὰ πλοία, πού εἶχαν στείλει μὲ τᾶσπρα τὰ κουπιὰ.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιον καὶ τὰριστερό, σὲ μιὰ σειρά τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα· 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατό, στὸ σπῆτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελμένο μὲ τὸ γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ πού μὸκανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲν ἔπρεπε νὰνοίξεις γράμμα πού εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ τάφήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφρησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικὰ ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφένγη μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμεσθε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἀπ' τὰ χέρια μου 315
μου ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στὴ σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτὸς, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα γιὰ ν' ἀρχίσω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἄτρεα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, πού θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δὸς μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὅλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ' ἀνοιξες καὶ ξέρεις ὅσα ἐσὺ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πρᾶξεις, ὥστε ἐσὺ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στὴν ἀνεντροπία σου. Καὶ ποῦ τ' ὄπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νᾶρθεῖ ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνεντροπία ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου ; Τί ναι αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, ἄλλα τώρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρὶν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομψά· μὰ ἡ σοφὴ γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἀδικοῦν.
 Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ 335
 μὴν ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.
 Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς
 τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία — τάχα πῶς δὲν τῶθελες,
 μέσα σου ὅμως τὸ ποθοῦσες — πόσον ἦσουν ταπεινὸς
 σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τίς θύρες σου ἀνοιχτές 340
 εἶχες σ' ὄλους κι ἐχαιρέτας τὸν καθένα στὴ σειρά,
 κι ἂν δὲν τῶθελαν ἀκόμα, νὰγοράσεις τὴν τιμὴ
 μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτύς
 τρόπους ἄλλαξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόσουν ὅπως πρὶν,
 μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345
 Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμὴ,
 καὶ τοὺς τρόπους του νὰλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ
 τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, πού εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
 νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.
 Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς, 350
 πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ
 τᾶχασες, πού ἀέρας πρύμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ
 φώναζαν τὰ πλοῖα νὰφήσουν κι ἄδικα νὰ μὴ μοχθοῦν
 στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,
 μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355
 κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώταες : « Τί πορεῖα
 νὰβρῶ μὲς στὴν ἀπορία μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ
 χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε
 πῶς οἱ Ἄργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου
 στὴν Ἄρτεμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360
 καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου — μὲ βιὰν ὄχι, μὴν τὸ ἴπεις —
 στὴ γυναῖκα σου νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ
 τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἄλλαξες τὴ γνώμη εὐτύς
 κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τῶχουν πάθει· γιὰ νάρθουν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιάζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχρά
 πότε γιὰτὶ ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιὰτὶ αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη
 τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νάγωνιστεῖ, 370
 τώρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τὴ δική σου καὶ γιὰ σὲ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὄπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπία.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τὰδέρφια πέσουν σὲ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τοὺς πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκώσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιὰτὶ ντρέπεται ὁ καλός.
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; ᾿πές μου. Τί φυσομανᾶς ; 380
 Ποιὸς σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νάχεις ; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἄθῶος νὰ τραβῶ ;
 Ἦ σὲ καίει ἢ δική μου δόξα ; ᾿Αλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ 385
 νάχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὅ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἀλλαγᾶ κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβή,
 τάχα εἶμ' ἄμυαλος ; ᾿Εσύ ᾿σαι πλειότερο, ποῦ ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἀπιστὴ γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλό σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροί· ἀλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τῶκαμε ἢ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τοὺς τώρα καὶ πολέμα· γιὰτὶ εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακῶδεμένους ὄρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἄδικη χαρὰν ἐσὺ
 τὴν κακή σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρῶν,
 πού παράνομα ἔχω σφάξει τὰ δικά μου τὰ παιδιά.
 "Όλα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρὰ κι ὀρθὰ κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσὺ δὲ φρονιμέψεις, ξέρω τί θά κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐνάντια στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιά τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θὰ δείξεις πῶχαμεν ἓνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικοὺς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θᾶβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσέ 415

τὴν κόρη σου Ἴφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ

κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί.

κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θά χαρεῖς,

τόσον καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρὺ, 420

τάβρά τους πόδια πλαῖ σὲ βρῦση δροσερή,

Δ. Σάρρου.—Ἴφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

2

- καθώς καὶ τ' ἄλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
Μὰ ἐγὼ μπροστὰ ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἐτοιμαστεῖς.
Κι ἡ κόρη σου πῶς ἦρθε, τῷμαθε ὁ στρατός, 425
γιατὶ γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἴδουῦν.
"Ὅλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
"Ἡ πόθησεν ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας 430
νὰ ἴδῃ τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
τὴ φέρνουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ Ἄρτεμην.
Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν 435
γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσετε
τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιά
Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
γιατὶ ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρῆ.
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
καὶ τ' ἄλλα ἢ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.
'Οἱμέ, ποῦθε νὰρχίσω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατάρτεξε,
καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
"Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
Γιατὶ νὰ κλάψουν εὐκόλα μποροῦν αὐτοί,
καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
αὐτὰ δὲν πρέπουν. Τὴ ζωὴ μας κυβερνᾷ
τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπουμεαι,
καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπουμεαι,
στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
Καὶ τί θὰ πῶ πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
Πῶς θὰ τὴν ἀντικρῶσω, πῶς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κουτὰ στὰ πάθια πού εἶχα μ' ἀποχάλασεν
 ἀκάλεστη σὰ μοῦρθε. Κι ὅμως φυσικὸ
 νάκολουθάει τὴν κόρη της, παντρεύοντας
 καὶ δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
 θὰ μ' εὔρει. Κλαίγω καὶ τὴ δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θὰ τὴν πάρει αὐτὺς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτὴ θὰ με ἰκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεία
 κι ἐσύ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κουτὰ θὰ κλαίει κι ὁ Ὁρέστης συγκινητικά, 465
 χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μου τᾶχει κάμει αὐτά,
 σὰν πῆρε τὴν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιοῦμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
 τὴ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιά τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσύ εἶσαι νικητὴς κι ἄθλιος ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
 καθὼς καὶ στὸν Ἄτρεα, πού μᾶς γέννησε,
 νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρὰ 475
 καὶ τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ.

Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
 κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσσα κι ἐγώ,
 καὶ φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.
 Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στὴ γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
 μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.

Δὲν πρέπει ἐσύ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρουμαι :
 νὰ χάνονται οἱ δικοὶ σου, κι οἱ δικοὶ μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευτῶ, 485
 μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
 Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

για νάβρω τήν Ἑλένη, ἀντί καλοῦ κακό;
 Μωρὸς πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
 τί γάει νὰ πεῖ νὰ σφάζεις τὸ παιδάκι σου. 490
 Μὰ κι ἡ καρδιά μου για τὴ δόλια κορασιά,
 σὰν πού εἶμαι συγγενῆς της μὲ πονεῖ βαθιά,
 πού αὐτὴ για τὴν παντρεία μου θὰ θυσιαστεῖ.
 Τί φταίει για τὴν Ἑλένη ἡ θυγατέρα σου ;
 Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
 Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ ἴη χύνεις πιά,
 κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
 Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμὸς κάποιο δικαίωμα
 στῆς κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
 Σ' ἐμένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς
 πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά; 500
 Σωστά· καὶ τὸ μετάνιωσα, γιατί ἀγαπῶ
 τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
 ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
 τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παππούδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πίστευα
 πὼς θάλεγες τέτοια σωστά, πού σου ἄξιζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρως
 κι ἡ ἀχορταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
 τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριὲς πικρὴ. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευχτη,
 τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἰῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάζεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλο μαζί τῶν Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, σὰν πάλι στ' Ἄργος ξαναστείλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Αν θὰ ξεχύγω τὸνα, τᾶλλο θὰ με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμό θὰ πεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκολο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντιες καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο πού στοχάζουμαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Αν δὲν τάκούσω, πῶς μπορῶ νάποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεάς σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Ἐχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἄργιτες νὰ σταθεῖ

καὶ πεῖ ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεῖ γιὰ μὲ

πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἀρτέμιδα

530

κι ἔπειτ' ἄρνιοῦμαι· θὰ ἐρεθίσει τὸ στρατό

καὶ τοὺς Ἄργιτες θὰ προστάξει, ἐσὲ κι ἐμὲ

σκοτώνοντας, νὰ σφάζουν καὶ τὴν κόρη μου.

Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θὰ μ' ἀρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν

535

μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτύς

θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

*Ὅϊμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατό σὰν πᾶς,

νὰ μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἢ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἴαδην τὸ παιδάκι μου, 540
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἔσεῖς γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.
 Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Δ΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλαψαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἄφροδιτης τὶς πνοὲς καὶ δέχτηκαν πραϊκὰ 545
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἑρωτα τοὺς μανιασμένους οἴστρους,
 ποὺ ρίχνει σαϊτιὲς διπλὲς στὸν πόθο ὡς τὶς βουτᾶ, 549
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τὴ ζωὴ, κι ἄλλες τὴ φαρμακώνουν.
 Πανώρια Κύπρη, σπῖτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.
 Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικοὺς τοὺς πόθους. 555
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρεῖα τὴν παραιτῶ.

Ἄντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὀδηγοῦν 560
 ἢ ἀνατροφή κι ἢ μάθησι. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιό χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν 565
 νὰ βλέπει τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰώνια.
 Μεγάλον πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ 570
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπῖτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμὴ.

Ἐπωδὸς

Ἴηρθε, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρὰ τῆς Ἰδης, 575
 βαρβαρικὰ συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἔπαιζες σκοποὺς τοῦ Ὀλύμπου.
 Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίση. 580

πού στήν Ἑλλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τήν Ἑλένη
 στά ἐλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπᾶς στά μάτια της, 585
 μὰ κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στῆς Τροίας τήν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τήν Ἑλλάδα
 μέ στρατὸ καί μέ καράβια.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄.

Ἔρχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν Ἴφιγένεια καί μέ τόν Ὀρέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἄνάπαιστοι

ὦ! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων! 590
 Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιά ιδέστε
 τήν κοπέλα Ἴφιγένεια, ιδέστε
 τῆ βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάραου τήν κόρη!
 Ἔχουν δά ἀπό μεγάλους βλαστήσει
 καί σέ τύχες λαμπρές ἔχουν φτάσει. 595
 Γιά θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς
 οἱ θνητοί, πῶχουν μοῖρα κακή.
 Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τῆ βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπὸ τάμαξι σὰ βγει, μὴ σκοντάψει στή γῆ.
 Μ' ἀβρὰ χέρια καί μ' ἦθος γλυκό, 600
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορά'
 ἡ ξακουστή τ' Ἀγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση 605
 στὶς Ἀργίτισσες ξένες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτὸ θαρρῶ πὼς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου.

- κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πῶς σέ γάμους τυχεροὺς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάλτ' ἐσεῖς 610
 ἀπὸ τάμαξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσύ ἔβγα ἀπὸ τάμαξι τώρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἀβρὰ καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἐσεῖς, κοπέλες, πάρτε τὴν στὴν ἀγκαλιά 615
 κι ἀπὸ τάμαξι βγάλτε τὴν. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγό,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὀρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σέ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδερφῆς σου τὴ λαμπρὴ χαρά·
 ποὺ ἐσύ εὐγενῆς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό, 625
 τὸ γιὸ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τὸν ἰσόθεο.
 Ἔλα σιμά μου, κόρη μου Ἴφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάϊ στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630
 Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.
 ὦ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πῶτρεξα μπροστὰ
 γιὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νὰ τὰγκαλιάσω, ποὺ τόσον κα.ρὸ
 γιὰ νά σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.
- ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλείοτερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ ποὺ γέννησα.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρά! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Όμοια κι ἔσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλὰ μ' ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ' εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός. 645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου; 650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ ποὺ λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καῖν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

"Αν θὰ σ' εὐχαριστήσω, ἀνόητα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Αχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιλάς. 655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγχεσ καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλους θὰ κάψουν πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲς στὴν Αὐλίδα κάθισες πολὺν καιρὸ.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Εκεῖ ποῦ ὁ Πάρης νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεις καὶ θὰ πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσὺ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθὼς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἀχ!

*Ἄς ταίριαζε κοντά σου νᾶπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεις κι ἐσὺ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνῶς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχὴ μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μας ἔρθεις νικητής.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νά κάνω πρώτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὅμως πρέπει τάχιον πρᾶμ' αὐτὸ νά ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θά ἰδεῖς· γιατί θά στέκεις στό βωμὸ κοντά. 675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θά στήσουμε τριγύρω στό βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε!
 Πήγαινε μέσα νά σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.
 Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,
 γιατί θά εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρόν.— 680

᾽Ὡ μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
 ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἀνοιξαν!
 Παύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα
 τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα. 685
 Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ,
 κόρη τῆς Λήδας, ἂν ἐψυχοπόνεσα,
 ποὺ τ' Ἀχιλλέα θά δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.
 Κι εἶν' ἢ παντρεῖα καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς
 τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιὰ
 σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρας ποὺ παιδεύτηκε. 690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νά μὴ νοιώθω σου
 τὸν πόνο· αὐτὰ θά πάθω, πίστεψε, κι ἐγὼ,
 σὰ θά τῆ βγάξω νιόνυφη τὴν κόρη μου·
 μὰ αὐτὰ ἢ συνθήεια τὰ πρααίνει κι ὁ καιρός. 685
 Τόνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ ποὺ διάλεξες·
 τῶρα ποῦθ' εἶναι πές μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἀσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἢ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Δίας· καὶ τὸν προεστὸ Αἰακὸ γενναῖ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Αἰακὸ ποιὸς γιὸς του διαδέχτηκε; 700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τὴ βιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴν τάζει ὁ Δίας, καὶ τὴ δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἔγινεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χεῖρωνας. 705

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ λὲν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς του ἢ ἡ Θέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Χεῖρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἤθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιδὸ σοφός. 710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θάναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν’ ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὴ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μᾶς;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφετῆ. 715
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὸ μελετῶ· γι' αὐτὴν ἔτοιμαζόμαστε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θᾶχθεις ὕστερα; 720
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐμεῖς ποῦ τὶς γυναῖκες θὰ δειπνήσουμε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καλά· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; Ἄκου με. 725
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τί πρᾶμα; Νά σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἐμεῖς ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γαμπρός.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρισκῶμαι; 730
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τὶς κόρες μας νὰ γυνοιάξῃσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφήσω τήν κοπέλα; Στή λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τῆ λαμπάδα θὰ κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ. 735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπίτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τους φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπίτι ἐγὼ,
τὸ τί στὸ γάμο χρειάζεται τῆς κόρης μας.

740

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

ἽΟίμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τὴ γυναῖκα μου.
Σοφίζουμαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ. 745
Θὰ πάω στὸ μάντη Κάλχα νὰ ξετάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἢ πρέπει νᾶχει μιὰ γυναῖκα σπίτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται. 750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρὰ γυρίσματα θὰ φτάσει
 μὲ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀρματωμένως,
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χῶματα, μές στ' Ἀπολλώνιον Ἰλιο, 755
 ποῦ ἀκούω πῶς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μὲ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὁρμή.

Ἀντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καὶ στὴν ἀκρόπολὴ τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατὸς ὁ Ἑλληνικὸς ζυγῶσει 765
 μές στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μὲ χάλκινες ἀσπίδες,
 μὲ πλοῖα γοργὰ κι ὠριόπλωρα, νὰ φέρει στὴν Ἑλλῦδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τὴν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καὶ κοντάρια καὶ λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδὸς

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καὶ κόψει τὰ κεφάλια 775
 τῶν Τρώων καὶ τὴ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θὰ γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θὰ χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμὲ νὰ ῥθει ποτὲ μηδὲ καὶ στῶν παιδιῶν μου 785
 τὰ τέκνα, καθὼς θὰ θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδὲς κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἢ μιὰ στὴν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένην 790
 θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καὶ θά με σύρει
 μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρημαγμένη;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ ποῦ λέν πῶς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τὸ Δία σὰν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγαμένον, εἶτε
 φέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

*Έρχεται ὁ Ἀχιλλέας σὲ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
 Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πῶς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,
 ὁ Ἀχιλλέας, στήν σκηνή του τὸν ζητῶ;
 Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριπὸ;
 *Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους 805
 τᾶφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,
 κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·
 τόσο ἄγριος στήν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
 ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία μας.
 *Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου· 810
 κι ἄλλος ποιὸς θέλει ἄς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.
 Τὴ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα
 καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίπου τις φιλὲς πνοές,
 κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, ποὺ μοῦ λέν:
 «Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιὰ 815
 θάρθει ὁ καιρὸς στήν Τροία νὰ κινήσουμε;
 Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·
 μὴν καρτερεῖς τίς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ὡ γιὲ τῆς θεᾶς Νεραΐδας, καθὼς ἄκουσα
 τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγήκα νὰ σε ἰδῶ. 820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὡ θεία Ντροπή, ποιά νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη
 τούτη γυναῖκα, ποὺ θωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρώτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο
 νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἐπαινῶ τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιά εἶσαι; Τί ἦρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό, 825
 γυναῖκα ἐσὺ μὲς σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἢ Κλυταιμῆστρα ἐγώ,
κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγὼ
τῷχῳ ντροπῇ μου μὲ γυνοῖκες νὰ μιῶ. 830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξι χέρι σου
δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιξω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
γιὲ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τῆς θαλασσινῆς. 835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
ἐξὸν ἂν σ' ὅ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὄλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπῇ ὀμιλοῦν. 840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
κι οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἀτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἀπόρα μὲ τὰ λόγια μου·
γιατὶ μ' αὐτὰ ποῦ μοῦ εἶπες ἀπορά κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπείκαζε· κι οἱ δυὸ μας νάπαικάσουμε·
γιατὶ κι οἱ δυὸ ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε. 845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεὶς περίπαιξε κι ἐσὲ κι ἐμέ.

Μὴν τὰ προσέχεις ὅμως καὶ λησμόνα τα.

850

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματα.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς,
καὶ τῆς Λήδης κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νὰ σᾶς πῶ.

855

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποιὸς μισάνοιξε τῆ θύρα ; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δοῦλος εἶμαι, δὲν καυχιοῦμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θά εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της

860

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἔσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἴστε τάχα μοναχοὶ σας, ποῦ ἐδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαίν' ἔξω κι ἔλα ἄδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἦ προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσσετ' ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά.

865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐρεῖς βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σε ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προῖκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἀγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναὶ μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καὶ μοῦ στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καὶ πλειότερο ἐγὼ σένα ἀπὸ τὸν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θὰ μᾶς πεις.

870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὲ τὸ χέρι του θὰ σφάζει τὴν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριὰ ἀπὸ μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τὸν ἄσπρο λαιμὸ τῆς δόλιας κόβοντας μὲ τὸ σπαθί.

875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽ὦ τί χαλασμός ποῦ μ' ἤυρε. Μὴν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἔχει τὰ μυαλά του, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ ποιό λόγο; Ποιὸς ὀλέθριος δαίμονας τὸν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιὰ νὰ ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγὼ κι ἐκείνη, ποῦ θὰ σφάζει ἓνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρὸς τὴν Τροία, γιὰ νὰ λάβει τὴν Ἑλένη ὁ ἄντρας της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιὰ νᾶρθ' ἢ Ἑλένη πρέπει ἢ Ἴφιγένεια νὰ χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναὶ ἔταξε θυσία τὴν κόρη σου στὴν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ἽΟιμὲ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τᾶμαθες αὐτὰ ποῦ λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στή σφαγὴ τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τόφερες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὁ Μενέλαος μοῦ τὸ πῆρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τάκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάζουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πεφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάποντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στής θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμάρι θάχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου· γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὲ τῆς θεᾶς, στή συμφορά μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτήν,
 πού, ἂν καὶ ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θὰ γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερνα γιὰ σέ, 904
 τώρα στή σφαγὴ τὴ δίνω· καὶ ντροπὴ θᾶναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾷς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτήν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Ναί, στή μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού 'γγίζω· τῶνομά σου μὲ χαλνᾷ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμὸ δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενὴς δὲν προσγελᾷ μου· ὁ 'Αγαμέμνωνας, τὰκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμός θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἡ μεγαλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται 920
 καὶ μέτρια στήν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τὴ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἡ βσθυγνωμιά. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς 'Ατρεῖδες, ὅταν κυβερνοῦν καλὰ,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στήν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σεπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

- ἀφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ σιμπόνεσε.
 Ποτέ δὲ θὰ σφαχτεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἢ κόρη, ποὺ δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατὶ ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θᾶναι πιὰ 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιὰ μέ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτη.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἐνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνα
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στὰ ὑγρά τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης ποὺ μὲ γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θάγγιξει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ μὲ τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἀλλιῶς μονάχα ἢ πολιτεία ἢ Σίτυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἢ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιὰ δὲ θάκουστέι.
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἐτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 ποὺ λείει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰτ' ὁ Ἀγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπε ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτὸς
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμέ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάνα της.
 Θὰ τῶδινά στοὺς Ἑλληνας, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναύξῃσω δὲ θάρνιόμουν τὸ κοινὸ καλὸ.

Μὰ τῶρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρονοῦν,
καὶ κάνουν ὄ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970
Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθί μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, ποῦ θὰ τὸ βάψω μ' αἶμα φονικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεῖς.
Ἕσυχη μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θὰ γενῶ. ✓

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἀχ· πῶς νὰ σ' ἐπαινέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πὼς κολακεύω, μὴτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοί, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἐπαινοῦν. 980
Ντρέπουμε μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985
Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
ποῦ ἐσὺ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσὺ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς.
Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλὰ· 990
κι ἂν ἐσὺ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.
Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἀλλ' ἂν τὸ δέχῃσαι,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή, 995
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνὰ φέρνουν τιμὴ.
Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεταιαι ἡ ντροπὴ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτε νὰ φέρεις μπρὸς μου ἐσὺ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ·

γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζὶ 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγόριες ἀγαπᾶ.
Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μὴ,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὶς συμφορές.
*Ἄκουε καὶ μάθε πῶς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νᾶχεις καλὸ, γιατί βροηθᾶς τοὺς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ὡς πείσουμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλός, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὅμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἐλπίδα κρύα· ἀλλ' ὅμως τί νὰ κάμω πές.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015

τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατὶ ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλὰ,
μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν,

ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά. 1020

Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θᾶναι εὐχάριστο
σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα ποὺ εἶπες! *Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θά σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρὴ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στὸ πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεὶς
 σκιαγμένη νὰ διαβαίνει· καὶ μὴν ντρόπιαζε
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, ποῦ ὁ Τυνδάραος 1030
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνες,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Κι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος πού εἶσαι θὰ εὐτυχεῖς·
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε πιά ; 1035

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέγονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χοροὺς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιά βοή στὸ Πήλιο, τότε ποῦρθαν 1040
 μὲ τὶς ὠραῖες πλεξίδες τοὺς οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μὲς στὸ τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στῆ γῆς τὰ πόδια τοὺς μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγούδια, 1045
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης, 1050
 ἢ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθουλὰ κροντήρια.
 Καὶ στὴν ἀσπριδερερὴ ἀμμουδιὰ πενήντα νιῆς Νεράϊδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στὸ γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα στάλογα του· 1060
 ἦρθε στὸ δεῖπνο τῶν εἰῶν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.

Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν: «᾿Ω κόρη τοῦ Νηρέα,
τό εἶπε ὁ προφήτης Χεῖρωνας, ποῦ ξέρει ἀπὸ μαντεῖες, 1065
στὴ Θεσσαλία μέγα φῶς μιὰ μέρα θὰ γεννήσεις·
μὲ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θὰ φτάσει
στοῦ Πρίαμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάψει, 1070
φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἑφαιστου,
ποῦ δῶρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεά του μάνα,
τὴ Θέτη, ποῦ τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»

Ἐπωδὸς

Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θὰ στεφανώσουν τώρα 1080
τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
βουνήσια, ἀπὸ τὶς πέτρινες σπηλιές της, ποῦ τὴ φέρνουν
γιὰ τὴ θυσία ἀπειράχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου
θὰ κόψουν· ποῦ δὲν ἔζησες ἐσύ μὲς στὰ σουραύλια 1085
καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητὰ, μὸν ἔχεις μεγαλώσει
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἰναχίδη ταίρι.
Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
μπορεῖ νὰ κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἢ ἀσέβεια
τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
ἀπὸ τὸν κόσμο ἢ ἀρετῆ; κι ὅταν νικάει τοὺς νόμους 1095
ἢ ἀνομίᾳ, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται
γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴ μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
τὸν ἄντρα μου, ποῦ λείπει τώρα ὥρες πολλές.
Καὶ δακρυσμένη ἢ δόλια θυγατέρα μου. 1100
πολλοὺς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σὰν ἄκουσε
τὸ θάνατο, ποῦ μελετᾷ ὁ πατέρας της.
Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πῶρχειται
κοντὰ μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
πὼς κάνει στὰ παιδιὰ του πράματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
νὰ σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπὸ τὴν κόρη μας,
ποῦ νὰ τάκούει δὲν πρέπει, σὰ μελλονύμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί εἶναι αὐτὸ ποῦ βρῆκες τὴν περίστασι;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στεῖλε μαζί μου στὴ θυσία τὴν κόρη μας· 1110
κι εἶν' ἔτοιμα καὶ τὰ νερὰ γιά τὶς σπονδῆς
καὶ τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτικὴ φωτιά,
καὶ τὰ μοσκάρια, ποῦ τὸ μαῦρον αἷμα τους
θὰ τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τὴ θεὰ Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λὲς μὲ λόγια, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου 1115
δὲν ξέρω πῶς μποροῦσα νὰ τὰ πῶ καλὰ.—
Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
τί μελετᾶ ὁ γονιός σου. Καὶ στὰ πέπλα σου
τὸν ἀδερφό σου Ὀρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
Ὅσο γιά τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θὰ τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καὶ θλιμμένη κάρφωσες
στὴ γῆς τὰ μάτια, καὶ κρατεῖς τὰ πέπλα ἐμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νάρχισω, οἰμέ, νὰ πῶ τὰ πάθια μου;
Γιατί ἐγὼ σ' ὄλα πρώτῃ βγαίνω πάντοτε· 1125
δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέστι, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
μὲ σύγχυση καὶ ταραχὴ στὸ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θὰ σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρὰ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτὸ μή με προστάξεις· μόνον ρώτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπτο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· στὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικά ρωτᾶς, θάκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μὴ μου τὰ λές ἄλλοιῶς.

1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἦ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιά στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιός σ' ἔφταιξε ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα· τὸ ρωτᾶς αὐτό ;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν.

1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦ ὅλα ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἦ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοὶ σου στεναγμοὶ
τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπτο νὰ μοῦ πείς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιά ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ
κι ἀνευτροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας ψέματα ;

1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦ ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλῆσω ξέσκεπα,
δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.
Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιίσω αὐτὸ —
δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπαξες.
 Τότε τὰ δυὸ μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιὰ,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεῖς
 πὼς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στὴν Ἀφροδίτῃ φρόνιμη, καὶ πάскиζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλό, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπάνιο σ' ἄντρα νᾶβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσὺ τῆ μιὰ μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τῆ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πεῖς ; λέγε, ἢ πρέπει νάπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νᾶβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρά, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νάγοράσουμε 1170
 μὲ τὴ χαρὰ μας. Κι ἂν θᾶφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιὰ θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὅλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας τὴν : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —.
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιὰ σου, ποὺ μᾶς παρατάς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπὸν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσὺ γενοῦ.
 Καλὰ· θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μὰ τότε ποιῆς εὐχῆς θὰ πεῖς ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχροῖ ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχηθοῦμε τῶν φονιάδων τὸ καλὸ. 1190

Καὶ θάγκαλιάσεις τὰ παιδιὰ σου σὰν ἐρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιὸ τὰ μάτια του
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιον τους ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστης ; ἢ φιλοδοξεῖς
νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ; 1195

Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στοὺς Ἄργείους νὰ πεῖς :
« Θέλετ', Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τὴ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».
Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στοὺς Δαναοὺς· 1200
ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.

Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταίχτρα μὲ τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχὴς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλά.
Κι ἂν ὅμως καλὰ τὰ εἶπα, μὴ σκοτώνεις πιά
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου την, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τους
πρέπ' οἱ γυνεῖς νὰ σώζουν· ποιὸς τάρνιεται αὐτό ; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τις πέτρες τὸ τραγούδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγεινε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορῶ. 1215
Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στὰ γόνατα
σοῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, πού σοῦ ἐγέννα αὐτή.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τὸ φῶς·

καὶ μὴ με βιάζεις ταφαντα τῆς γῆς νὰ ἰδῶ.
 Πρώτη σὲ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ· 1220
 καὶ πρώτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καὶ γλυκὰ χάδια σῶδωκα καὶ μῶδωκες.
 Καὶ μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θά σε ἰδῶ
 σὲ σπίτι ἀντρὸς εὐτυχισμένη μιὰ φορά,
 νὰ ζεῖς καὶ νὰ προκόβεις, καθὼς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 ποὺ τώρα μὲ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θά σε δεχτῶ
 γέροντα πιὰ γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νὰ πληρώσω, ποὺ μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λησμονᾶς καὶ θέλεις νὰ σκοτώσεις με.
 Μὴ, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καὶ στὸν Πέλοπα,
 καὶ στὴ μάνα μου αὐτῆ, ποὺ ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεύτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἦρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κἂν νὰ τῶχω σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἄδερφέ,
 εἶσαι μικρὸς νὰ με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ
 κλάψε, καὶ τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νὰ μὴν πεθάνει ἢ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὶς συμφορές.
 Νὰ σὲ παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κἂν τὰ νιάτα μου.
 Ναί, σὲ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτὸς,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θὰ σοῦ ἴπῳ κοντολογῆς :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὅποιος ζητᾶει τὸ θάνατο θᾶναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρὰ καλὴ θανή.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καὶ τὸ γάμο σου

πικρὰ οἱ Ἄτρεϊδες σκάζουν καὶ τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ καὶ τί ὄχι· ἄλλιῶς θὰ ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγώ ;
 Βλέπετε πόσος καραβόφραχτος στρατός,
 κι Ἕλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 ποὺ νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲ μποροῦν,
 μῆτε νὰ πάρουν τάκουσμένο κάστρο τῆς,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 καὶ πάψει τους νάρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 ποὺ στ' Ἄργος θὰ σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμὸ.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ ἔναι ἀνώτερη ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περνᾶ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νάρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τὶς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄναιπιστοι

- ὦ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμὲ μὲ τὸ χάρο ποὺ σ' ἤρθε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη καὶ φεύγει ὁ γονιὸς σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- Ἄχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δύο μας
 ὅμοια κλαῖμε τὴ μαύρη μου μοῖρα!
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου! 1280

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
καὶ τῆς Ἰδᾶς βουνά, ποὺ σ' ἔσαῖς
εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
τρυφερὸ ἀπὸ τῆ μάνα του βρέφος
μιὰ φορὰ γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
τὸ παιδί του τὸν Πάρη, ποὺ οἱ Τρῶες
ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
ποὺ μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
ποὺ εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεράϊδων, 1295
καὶ λιβάδι ποὺ ἀνθίζουν λουλούδια
τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδι' ἄνθη
κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φορὰν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
μὲ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·
γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχίωνταν,
γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
ποὺ κοιμώνταν μαζί μὲ τὸ Δία
στῆ θεϊκὴ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἑμένα,
μὰ στοὺς Ἑλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σὲ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τῆ δόλιαν ἑμένα,
ἄχ μανοῦλα, μανοῦλα,
φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
Ἦ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, ποὺ πικρὴ 1315
πικρὴν εἶδα τῆ μαύρην Ἑλένη,

καὶ φονεύομαι, χάνομαι, οἶμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.

ᾠ ἡ Αὐλίδα στοὺς κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρύμνες δεχτεῖ 1320

καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροία νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριππο ἀέρα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,

πού πραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὔρα,
 καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια 1325

καὶ χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τἀναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιὰ νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ

μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330

τί πολὺπαθη ποῦναι ἡ γενιὰ τῶν θνητῶν·

τί πολὺπαθη ποῦναι!

Τί κακὸ στοὺς ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἡ μοίρα τους γράφει νὰ πάθουν!

ΧΟΡΟΣ

Ἄχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στοὺς Δαναοὺς. 1335

Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπῶπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τῶχες πάθει, κόρη μου.

Ἐρχεται ὁ Ἀχιλλέας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, πλῆθος ἀνθρώπων βλέπω πορχεται σ' ἐμᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ξεσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφτῶ. 1340

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντρέπομαι τὸν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μου φέρνει τῆς παντρειάς μου ἡ ἀτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ περίσταση δὲν εἶσαι πιά γιὰ ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνει· καὶ δὲν εἶναι νὰ ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

ὦ ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέμνα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δὲ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἀργῖτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιὰ λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιὰ τὴν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νὰ τὴ σφάξουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ δὲ λέγει ὄχι κανεὶς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ σ' ἔναν κίντυνο ἤρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νὰ με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τὴν κόρη μου βοηθᾶς ;

1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῖός θάποτολομοῦσε νὰ σοῦ ᾿γγίξει τὸ κορμί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾿Ολ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦναι ὁ Μυρμιδονικὸς στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἐχτρός πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθῆκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖᾶς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ μὴ σφάξουν τὴ δική μου τὴ μελλόνυφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

5351

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

ποὺ ὁ γονιὸς τῆς μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγὲς τοὺς μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾿Ο λαὸς εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θὰ χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲ θὰ σφάζουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θάρθρουν νὰ μ' ἄρπάξουν τὸ παιδί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁ Ὀδυσσεύς θὰ φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἢ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ τὴν πάρει στανικῶς ; 1365

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νὰ κάνω ἐγώ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δὲ θὰ σφαχτεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ γιὰ τοῦτο θάρθει ἐκεῖνος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ:

- γιατὶ βλέπω ποὺ θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.
Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370
- Γιὰ τὴν προθυμιά τὸν ξένο δίκιο νὰ παινέσουμε.
Κοίταξε ὅμως κι ἐσύ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,
δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.
- Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπῆκε μὲς στὸ νοῦ :
θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ 1375
τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπεία.
- Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :
τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ:
τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός
σ' ἐμέ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν 1380
τῆς καλότηχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιά νάρπουν,
σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγή.
- Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θάχω δόξα ζηλευτή,
καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.
Καὶ δὲν πρέπει τῆ ζωῆ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ. 1385
- Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.
Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιά,
σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἔχτροὺς
κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ
ποὺ εἶμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὄλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ; 1390
Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θάχω νάντιλογηθῶ ;
- Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ὅς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστεῖ
μ' ὄλους τοὺς Ἀργείους γιὰ χάρη μιᾶς γυναίκας καὶ χαθεῖ.
Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ὅς ζεῖ.
Κι ἂν ἡ Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμεί, 1395
στὴ θεὰ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητὴ πῶς ἤμπορῶ ;
- Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν
θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ
τὸ νομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμὲ εἶν' αὐτὰ. 1399
Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν
κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι οὗτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικό ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὄμως κακὴ σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα. 1405
Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτὴ, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τά εἶπες καλὰ κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύψει στὸ θεϊκὸ χρησμό,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰναγκαῖα λογάριασες.
Καὶ πλειότερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου, 1410
τὸ φυσικό σου βλέποντας τὸ εὐγενικό.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπίτι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τῇ Θέτιδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μή, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κάν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικά
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ;
Ἄλλ' ὄμως ἴσως καὶ ν' ἀλλάξεις φρόνημα.
Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγώ. 1425
Θάρθῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάϊ στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἰδεῖς πλάϊ στὸ λαιμό σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ νὰὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τοῦτα τάρματα σὲ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα άμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Έχω τόν πόνο ή δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή με δειλιάζεις· κι άκου νά σου πώ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ό,τι θέλεις άπό μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,

μήτε μέ μαύρους πέπλους νά περιντυθείς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αυτό πώς τó είπες, άφοϋ σ' έχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Όχι· θά ζώ, κι έσύ γιά έμέ θά φημιστείς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πώς είπες ; Νά μήν κλαίω τή ζωή σου έγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Όχι, διόλου, δέ θά ύπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πώς ; Δέ φκιάνουν τάφο πάντα στους νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνημα μου είν' ο βωμός τής θεᾶς κόρης του Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' άκούσω· κι όμιλείς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν εύτυχής και τής Έλλάδας λυτρωτής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί νά πώ στίς άδερφοϋλες σου άπό σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μηδ' αυτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πώ άπό σένα στά κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· καὶ τὸν Ὀρέστη ἀντρεῖωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄγκάλιασέ τον ποῦ δὲ θὰ τὸν·ξαναῖδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μὲ βόηθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νὰ μὴ μισᾷς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θὰ τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, καὶ τοῦ Ἀτρέα ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θὰ με πᾶει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ λὲς καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντας. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτὸ ἔναι γιὰ τὶς δυὸ καλύτερο.

Κι ἂς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος

μὲς στὸ λιβάδι τῆς θεᾶς, ποῦ θὰ σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δὲ θὰ γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐφήνοντας τὴ μάνα ; 1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ' ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου
στοῦ Δία τὴν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.
Μ' εὐλάβεια ἄς στέκουν οἱ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερὰ
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά 1470
μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου
δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιὰτὶ ἔρχομαι
νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναοὺς.

Πρὸς τὸ βωμὸ ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα 1475
τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶν·

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου
νὰ στεφανώσω ἐγώ.

Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερὰ στῆς θεᾶς τριγύρω ἔλατε 1480
τὸν ἱερὸ ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε
τὸν ἱερὸ βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει 1485
τῆς θεᾶς τὴν προσταγή.

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στὴ θυσία 1490
χρειάζεται σιγή.

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνδοξολογᾶτε
τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,
ἐδῶ, ποὺ σταματοῦν γιὰ μὲ πολεμικὰ κοντάρια, 1495
στ' Αὐλιδικὰ στενά,

Ἦ μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκήνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λὲς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεψες ἐσὺ
 1500
 νὰ γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καὶ πρόθυμα τῇ ζωῇ μου
 θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή.

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

᾽Ω μέρα λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαῖρε·
 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῇ
 καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
 Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τὴ σκηνὴ καὶ προχωρεῖ ἄφοβα πρὸς τὸν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ:

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ἰδέστε τὴ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Τρώων
 1510
 πᾶει στὸν βωμὸν ἐμπρός.
 Στὴν κεφαλὴ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τὴ ραντίζουν
 μὲ τὸ ἱερὸ νερό.
 Καὶ τὸν αἵματοδίψαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει
 1515
 μὲ τὸ αἷμα τῆς τάγνῳ.
 Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
 μὲ δροσονέρι ἐκεῖ,
 κόρη, ὁ γονιὸς σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ θέλει
 1520
 στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ.

Ἀντιστροφή

Μὰ στὴ μεγάλη θεὰ Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νὰ βγοῦνε σὲ καλό.
 Σεβάσμια θεά, σὰ χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε
 1525
 στὴ χώρα τῶν Φρυγῶ
 τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἀπιστῆ τὴν Τροία,
 καὶ δῶσε ἐσὺ θεὰ
 νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιϊκὰ

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ἡ Ἑλλάδα δόξα 1530
λαμπρὴ παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

᾽Ω Κλυταιμῆστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θὰ πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκουσα τὴ φωνή σου κι ἤρθα ἡ δύστυχη 1535
λαχταρισμένη ἀπὸ τρομάρα φοβερή,
μὴν ἤρθες νὰ μου φέρεις κι ἄλλη συμφορὰ
κοντὰ σὲ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

᾽Οχι, γιὰ τὴν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νὰ σοῦ πῶ καὶ θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν γιὰ πὲς μου γλήγορα καὶ μὴν ἄργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλὴ κυρά μου, θὰ τὰ μάθεις καθαρά, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἂν δὲ σκοντάψει ἡ γνώμη μου
καὶ μοῦ μπερδέψει λέγοντας τὴ γλῶσσα μου.

Τὴν κόρη σου ὀδηγώντας καθὼς φτάσαμε
μὲς στ' ἄλσος καὶ στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης 1545
λιβάδια, ποὺ ὅλος ὁ στρατὸς συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

Καὶ καθὼς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας
τὴν κόρη ποὺ βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τὴ σφαγὴ
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του
καὶ κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του. 1550

Κι αὐτὴ πλάι στὸ γονιό της ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : « Κοντὰ σου ἤρθα, πατέρα μου,
καὶ τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα μου
καὶ γιὰ ὅλην τὴν Ἑλλάδα στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς 1555
πρόθυμα δίνω νὰ τὸ θυσιάσετε,
σὰν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μὲ τὴ θυσία μου εἶθε νὰ εὐτυχήσετε
καὶ νικηφόροι στὴν πατρίδα νάρθετέ.

- Τώρα κανείς νὰ μὴ με ᾿γγίξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιὰ, θὰ δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὅλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετὴ.
 Κι ἀφοῦ στὴ μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχή·
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε 1565
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τὴ θήκη ὡς τῶσуре,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμὸ τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τὴ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρό σου φῶς,
 δέξου τὸ θυμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νὰ πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νὰ χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ,
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ : 1580
 τοῦ μαχαιριοῦ τὸ χτύπο θάκουσε ὁ καθείς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἢ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θέαμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 ποῦ ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἐλαφῖνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, ποῦ ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἶμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « Ὡ ἀρχηγοί μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τὴ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμὸ, ἐλαφῖνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἀντὶ τῆς κόρης θέλει πλειότερο,

- μὴ μολευτεῖ ὁ βωμός της μ' αἷμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρισμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρηψε
 κι ἔτρεχε στὸ καράβι του, ποὺ πρέπει εὐτύς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιά νὰ φήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἥφαιστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θῦμα, ὁ Κάλχας προσεμήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τάνέλπιστα· 1610
 'ποιοὺς ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποὺ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- Ἦ κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτὰ,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρὸ σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτός του ὁ βασιλάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ μόνος του τὰ λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ 'ναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄνῳπαιστοί.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στὴ Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τη Λήδα τήν είχε έρωτευτει ό θεός Δίας, και για να τήν άπολάψει μεταμορφώθηκε σε μακρολαίμη κύκνο (στίχ. 795). Άπό τό Δία έγέννησε ή Λήδα τούς δυό Διοσκούρους (άγόρια του Δία): τόν Κάστορα και Πολυδεύκη, που ζούσαν στον ούρανό (πρ. στ. 770) και τήν Έλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ή θυγατέρα του Τυνδάρου Έλένη.

71. **Φρυγών** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ίδας μαντριά**. Ίδε ή εδω είναι βουνό τής Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περιφήμος μάντης.

95. **Ταλθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οί κήρυκες είχαν και τήν εκτελεστική έξουσία, κι όταν τήν άσκοῦσαν κρατούσαν σκήπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Άχαιοί**. Οί Έλληνες έλέγονταν αϊ Δαναοί (135), κι Άργεῖοι (532, στή μετάφραση Άργῖτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Είναι τά περίφημα κάστρα τής Μυκήνας, που και σήμερα θαυμάζονται. Οί άρχαιοί έλεγαν πώς τά έχτισαν οί μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Του Ήλιου τό τετράζυγο (ή τετράλογο) πύρινο άμάξι** (άρμα) τό έσερναν τέσσερ' άλογα (πύρ τεθρίππων τών Άελίου). Πρβ. Ν.Γ. Ίσολίτου, Λαογραφικά Σύμμεικτα Β'. 110: «Ο Ήλιος κατά τούς δημώδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164—302)

170. **Άρέθουσα**. Βρύση τής Χαλκίδας. Ύπῆρχαν κι άλλες τρεις άκόμα ξακουστές Άρέθουσες: στή Συρακούσα (τής Σικελίας), στή Σμύρνη και στήν Ίθάκη.

184. **Κύπρη**. Έλέγονταν ή Άφροδίτη: ή Ίδια και Παφία και Κυθρηία. (Ίδὲ στον Ίππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιά τή φιλονικία της με τήν Άθηνά και τήν Ήρα Ίδὲ και στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ίς πρὸς τά όνόματα τών πολεμιστῶν τής Τροίας πρβλ. και Ίλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος** Βασιλιάς τής Φυλάκης, στή Θεσσαλία, άρχηγός του Θεσσαλικου στρατου. Πρῶτος άπ' όλους τούς Έλληνες έπήδησε στήν Τρωική γῆ (Όμήρου Ίλιάδ. Β, 695), αλλά και πρῶτος σκοτώθηκε άπό τόν Έκτορα.

196. **Τά ζάρια**. Οί άρχαιοί τάλεγαν πεσσούς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιός του Ναυπλίου (που ίδρυσε τήν Ναυπλιάν). έγγονος του θεου Ποσειδῶνα, φημισμένος για τή φρόνησή του και τήν εύρεση τών γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, και τών «πήφων και πεσῶν και κύβων και μέτρων και σταθμών» κατά τόν Σουίδα.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς του Άργους. Πρβλ. Ίλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ήρωας άπό τήν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ό περίφημος Όδυσσεάς, βασιλιάς τής Ίθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά με βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ίφιγένεια ή έν Αύλιδι.

205. **Νιρέας.** Ἀπὸ τὸ νησι τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. *Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (ἰδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. ***Αχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στῆ Θεσσαλία, ὁ ἥρωας τῆς Ἰλιάδας κι ὁ ἀντρείότερος κι ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στῆ μουσικὴ καὶ στῆ γιατρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιᾶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσας Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (ἰδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου κι ἔγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τὶς Φερέες. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. ***Εχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἴόνιο πέλαγος, κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἀχελώου (*Ἀσπροπόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Γάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικῶτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ κι ὁ Εὐριπίδης τὶς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303—542).

317—401. Τροχαϊκὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855—916 καὶ 1338—1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρη.

360. ***Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. ἰδὲ Ἰππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἐκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου τῆς.** ἰδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὁλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. ***Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεᾶ πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πανουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκην νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλιᾶ Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543—589)

543. **Καλότυχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἄριστον) σ' ὄλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μήδεια 627, Ἴππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητῆς καί μελοποιῶς ἀπὸ τῆ Φρυγίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσῦα. Οἱ Φ ρ υ γ ι κ ῆ ς φ λ ο γ ἔ ρ ε ς (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας 8, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαινῶν φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καί τότε καί τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590—750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (ιδεὲ σημ. στ. 207). Γιά τὶς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ιδεὲ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικά Σύμμεκτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καί τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιὰ τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακὸς** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, Ἰδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χείρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χείρωνας γιὸς τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καί τὶς πολεμικές, γιαιτρικές καί μαντικές γνώσεις του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιαιτρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροι ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὅμηρο) ὅτι ἀπὸ τῆ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἄνθρωποι κι ἀπὸ τῆ μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ Φθία, ἡ ὁποία τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καί χύνεται στὸν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῥαίαν νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνης) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἴσιος οἰωνὸς γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στῆ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες** (προθήλεια δ' ἦδη παιδὸς ἔσφαξας θεᾶ); Προγάμια ἢ προτέλεια ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσφερναν θυσία στὸ θεὰ Ἥρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἠπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορά στὴν ἐκκλησιά καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχὲς λέγεται τέλεια (τρισύλλαβον). Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) με ὑγεία».

732. **Στῆ λαμπάδα ποιόν;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίτισσα θεά.** Ἡ Ἥρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεὰ τοῦ Ἄργου, ἡ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751—800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόεντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποῦ εἶχε «ἀργυροειδεῖς δίνας».

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιον.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτῆς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεῦει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεῦει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἡ φόνισσα γυναῖκα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιὰ τοῦ Δία ἀπὸ τῆ Λήδα, ποῦ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἴδὲ σημ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἴδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδὲς καὶ Φρύγισσες.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν με τοὺς Τρῶες, με τοὺς ὁποῖους πολλὲς φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἴδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδῃ Ἑλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801—1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἴδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν στὶς τίμιες νιῆς γυναικὲς νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἔμπρὸς σ' ἓνα ξένον καὶ νὰ ὁμιλοῦν θαρρευτὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα στὴν Ἠπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **ᾠθεία Ντροπή** (ᾠπότνια Αἰδώς). Ἡ **Ντροπή** (Αἰδώς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855—916. Στιχομυθία σὲ τροχαϊκὸ τετράμετρο. Ἴδὲ σημ. 317—401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα ποῦ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ ἑγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἴδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νᾶχεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ στὶς Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μήδεια 1090 κ.έ. Καὶ ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἡλέκτρα 770 κ.έ. Καὶ ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἐπιτάφιους 1031. Τὶς ἴδιες σκέψεις κάνει καὶ ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἴδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἴδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ ὁμίονου βουνοῦ. Ἀπὸ κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036—1097)

1036. **Με Λιβυκὲς φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραῦλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἑλένη σ. 170, Ἄλυστ. 346. Πρβλ. καὶ Φρυγικὲς φλογέρες, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ καλαμοσουραῦλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσσάν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλύμπιο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος = Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πῶς τὸ Γανυμήδη τὸν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανὸ.

1056. **Πενήντα νιῆς Νεράϊδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραι Νηρέως) Ἴδὲ καὶ στ. 1295). Γιά τὶς Νεράϊδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ αἰόδιμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἴδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχθυεὺς Σατύρους» μὴ σσημ. στ. 35.

1060. **Στὸ δεῖπνο τῶν θεῶν τοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.** Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γιὰ τὸ Βάκχο ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ Ἄρχαϊο δράμα σ. 9 καὶ Ἀντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064—6 **Χείρωνας.. Μυρμιδόνες.** ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098—1629)

1071. **Ὁ Ἡφαιστος,** γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. **Ἰναχίδη** = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἄργους.—Ἰνάχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργους.

1090—1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἠθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ὀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111—12. **Νερά γιὰ τὶς σπονδές** (χέρνιβες)... κριθάρια (οὐλοχῦται ἢ προχῦται) ποὺ τάρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθαρτική φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας Α 449, 458.

1150. **Τάνταλος.** Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἔγγονος τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιᾶ Ταντάλου.

1153. **Τὰ δύο μου ἀδέρφια.** Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη (σημ. 49)

1159. **Στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη.** Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. **Φρυγῶν γῆ** = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. **Ὀρφέας.** Περίφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑλλήνων. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. **Ἰκετήριο κλώνων** (ἰκετηρίαν). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλίαις ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. **Ὁ Ἀτρέας** ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι ὁ Πέλοπας πάππος.

1236. **Ὁ Πάρης** ἐλέγονταν τιμητικὰ καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. **Ἀδερφέ μου.** Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. **Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου** (πρὸς γενεῖου). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει κι ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
κι ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ πρελλὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα στ. 479 λέει :

